

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmæ Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

Quòd Auaritia sit Deo exosa, iniuriosa proximo & nociua proprio subiecto.
Et primo quòd Deo exosa sit, testimoniis sacræ scripturæ ostenditur. Cap.
VII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46161](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46161)

gatus est. Possessio enim sua plus durat quam ipse: & ideo non soluitur à vicio auaritiæ, dum viuit. ¶ Secunda causa est, quia pluribus stipitibus ligatus est. Quot possessiones amat, tot stipitibus ligatus est. Et multiplici funiculo: quia non solum amore proprio, imò etiã amore filiorum. Vnde cū in morte desinit amare eã sibi, amat adhuc filiis suis. Potens etiã est auaritiã ad submergendum hominem in profundum inferni. Vnde super illud Deuter. 38. Non habebit rex argenti & auri immensa pòderã. dicit interlin. in infernum mergètia. Et i. ad Tim. 6. loquens. Apostolus de diuitum desideriis, dicit, Quæ mergunt hominem in interitum, & perditionem. & Augustinus: Amas seculum, absorbebit te. Amatores enim suos vorare nouit, non portare. Nec mirum si avari demerguntur, cum ligatã habeant ad collum per amorem, non molam asinariam, imò domum vel rem pòdero-riorem, & sint in profundo maris.

Quod Auaritiã sit Deo exosa, iniuriõsa proximo. & nociua proprio subiecto. Et primo quod Deo exosa sit, testimoniis sacra scriptura ostenditur. CAP. VII.

SEPTIMO facit ad detestationem auaritiæ hoc, quod ipsa est Deo valde exosa, proximo valde iniuriõsa, & proprio subiecto valde nociua. ¶ Primũ potest ostendi ex testimoniis sacra scriptura, quæ Deũ odire auaros, vel iratum esse eis, quale est illud, Odisti obseruantes vanitates superuacuas. Vanitates obseruans, qui in diuitiis sperant: & sicut tangitur in glo superuacue sperat, qui sperat in diuitiis: quia quũ in eis sperat, aut ipse expirat, & ea hic dimittit: aut quũ viuit, omnia pereũt, & ipse in spe sua deficit. Ad idẽm facit illud Iac. 4. Amicus huius mundi, inimicus Dei constituitur. & illud 1. Ioan. 2. Si quis diligit mundum, non est charitas patris in eo. & illud, Inimici eius terram lingunt.

¶ De quadruplici stultitiã auari.

IN quõ verbo quadruplex stultitiã auarorũ insinuat. ¶ Prima est, quia re immudã corde lingunt quã carnis lingua erubesceret lingere: scilicet terram. ¶ Secunda est, quia quum diuitiã spinẽ vocetur à Dño, Matt. 13. q. verissimẽ res scit appellare, quũ diuitias terrenas lingunt, solariũ in eis quærẽdo, quasi mel sup spinas lingunt. Quod diuitiã spinã sint, dicit Greg. super Illud Iob 30. Esse sub sentibus delicias reputabãt, his verbis: Profecto spinas sunt, quia cogitationum suarum aculeis mietem pungunt. ¶ Tertia stultitiã est hæc, quia fonte dulcedinis & solatij neglecto, guttas solatij in terrenis diuitiis quærũt. ¶ Quarta stultitiã est, quod lingendo ad facietatem se posse peruenire credunt.

Quod

¶ *Quòd auarus Deus sit iratus.*

QVOD verò Deus iratus sit auaris, patet Primo ex illo verbo Zach. 1. Ita magna irascor ego super omnes gētes opulentas. Secūdo, ex illo verbo Esa. 57. Propter iniquitatem auaritiæ eius iratus sum, & percussus eum. Tertio, ex illo verbo Osee 12. Ad iracundiã prouocauit me Ephraim: Ephraim, id est fructificans, & diues. Quarto, ex illo verbo quod dicit Iac. 5. auaris diuitibus: Theauriza stis vobis iram in nouissimis diebus. vbi dicit gl. Nescis miser cum thesauro pecuniæ, thesaurum iræ pariter cumulari? Signū etiam quòd auarus sit Deo exosus, potest hic esse, quod Deus nō vult eū nominare. vnde Luc. 16. nō nominatur diues, Lazarus verò nominatur, & hæc potest esse causa: quia diuites vocauerunt nomina sua in terris suis. Vnde Dñs nō vult memòr esse nominū eorum per labia sua: quia nomina eorum fuerunt in ore ioculatorum, & aliorū hominū carnalium, qui quasi porci sunt. Vnde sicut aliquis non pōneret libeter in ore suo pomum quod in ore porci fuisset, sic Deus nomina talium in ore suo nō vult habere.

¶ *Quatuor rationes sunt quare Deus odit auaritiã.*

POTEST autem assignari quadruplex ratio inimicitiarum quæ sunt Dei ad auaritiã. Prima est hæc, quod auaritiã misericordiam fugat. Vnde sicut misericordia Deo specialiter placet, iuxta illud Osee 6. Misericordiã volo, & non sacrificiũ: sic auaritiã displicet ei. Secunda hæc est, quod auaritiã vilipēdit multum Deum. Illud enim quod libeter faceret pro obolo, non vult facere, cum dicitur ei quod hoc faciat pro Deo. Tertia est hæc, quod creaturã ab omnibus cōculcabilem deificat, nō sine magna cōtumelia Dei. Ad augmentū verò cōtumeliæ Dei, nō solum vnū Deū sibi facit, sed tot quot possessiones habet. vnde Osee 10. Israël secundum multitudinē fructus sui multiplicauit altaria sibi, iuxta vbertatē terræ suæ exuberauit simulachris. Ad cumulū etiã cōtumeliæ facit quod de bonis sibi à Deo collatis hæc cōtumeliã illi faciūt. Vnde Osee 1. Ego dedi ei frumentū, vinū, & oleū, & argentum multiplicauit eis, & aurū, quæ fecerunt Baal. In hoc autē deterior est hæc idololatria, idololatriã gentiū: quia simulachra gentiū os habent & cætera membra ad similitudinē hominū: sed auaritiã deificat in formam materiam, scilicet argentum & aurum.

¶ *Quòd auarus diues quinque rusticitates faciat Deo.*

QVARTA causa est hæc, quod auarus diues quinque rusticitates facit Deo, seu peruersitates quas nulli homini faceret. ¶ Prima est, quia cum beneficiū debeat acceptorē reddere memorē benefactoris sui: auarus tamen inde Deū magis obliuiscitur. Vnde

Osee 13. Adimpleti sunt, & saturati sunt, & eleuauerunt cor suū,
& obliuati sunt mei. Et Esa. 57. Viam manus tuæ inuenisti, propter
ea Deus nō rogasti. Gre. Qui felicitatē quaesitā in terris inuenit,
dator qui eā tribuit nō requirit. Gen. 40. Succedentibus prosperis,
præpositus pincernarum oblitus est interpretis sui. ¶ Secun-
da ruiticitas est, q̄ Deo de bonis sibi collatis gratias nō agit: nec
propterea eū magis diligit, imō minus, quod nulli homini face-
ret. vnde Iere. 5. Ibo ad optimates. Et sequitur quibusdam inter-
positis: Ecce, magis hi simul fregerunt iugum, & ruperūt vincula.
¶ Tertia ruiticitas est, quia quū beneficium debeat esse quoddā
fratnū retinens susceptōrē beneficij ab iniuria largitoris, iuxta
illud Esaia 47. Laude mea in frānabo te, ne intercas. avarus ta-
mē nō timet Deū offendere, licet tot beneficia ab eo susceperit:
nec timet beneficia suscipere, licet tantū eum offenderit, in quo
etiā cauent sibi ipsi latrones. ¶ Quarta ruiticitas est hac, quod
quanto maiorem terrā à Deo tenet, tātō ad minus seruitiū tene-
rit se credit. Diuites omnino nihil volunt facere de seruitio Dei.
¶ Quinta ruiticitas est, quia cum teneat bona Domini in mani-
bus suis, & Dominus inde petat in pauperibus, ipsi nolunt dare
vel cōmodare etiā ad centupla vsurā: quod facerent vni Iudæo
vel Saraceno. Vnde Aug. ad auarū: Dicit tibi Christus, Da mihi
ex teo quod dedi tibi. De meo quero, & mihi non donas. Da mi-
hi, & reddo. Habuisti me largitorem, facito me debitōrē, habea
te feneratorē. Pauca mihi das, plura reddam. Temporalia mihi
das, æterna restitua. Idem: Præbe rectū, & accipe calum. Bern.
Quid infāniæ est, quod cunctantur relinquere simpla pro cētup-
plis? Vbi est cupidus? vbi ambitiosus? vbi cōquisitor huius seculi?

¶ Quod auaritia sit iniuriosa proximo.

Siquis de malis quæ facit auaritia pximo. Quæ mul-
ta sunt. Ex hac enim sequuntur bella & lites. vnde Iacob 5. Vnde
in vobis bella & lites, nisi ex cōcupiscentiis vestris? Sen. Quietis-
simè vuerent homines, si hæc duo pronomina de medio tolle-
rentur, meū & tuū. Ex hac etiā sequitur homicidia. Vnde Cain
qui interpretatur possessio, legitur fratrem suū Abel occidisse. Et
Prou. 1. Fili mi, si te laetauerint peccatores, nō acquiescas eis. Si
dixerint, Veni nobiscum, insidiamur sanguini. Et post subiungit-
tur causa motiua: Omnem substantiam pretiosam reperiemus,
implebimus domos nostras spolijs &c. Ex hac etiā sequitur rap-
pina. Vnde Ecclesiastic. 13. Venatio leonis onager in eremo. Sic
pascua diuitum sunt pauperes. Avarus nulli fidem custodit, nec
Deo nec homini. Deo nō: ipsi enim est vox illa Luc. 10. Ecce hęc

res, venite occidamus eum, ut nostra fiat hereditas. Homini non: Filius enim avarus mortem patris exoptat, & mater filiam vendit iugulatoribus infernalibus. Ex hac etiam accidit quod filij volunt potius parentes comburi aeternaliter, quam hereditatem sibi minui. Hanc facit ut tribunalia velut tabernacula sint, in quibus sanguis innocentium venalis offertur. Amos 3. Nescierunt facere rectum, dicit dominus: thesaurizantes iniquitatem. Hanc mendacia vel perverbia non timet, pupillos & viduam exhereditat. Hanc pauperes contemnit & irridet. vnde Tob 12. Deridetur iusti simplicitas, lampas contenta apud cogitationes divitum, parata ad tempus statutum. Et Eccl 13. Sicut abominatio est superbo humilitas, sic execratio est diviti pauper. Hanc est immisericors proximo. vnde Job 40. Cor eius indurabitur quasi lapis. Cor diaboli est avarus. Et Luc 12. habetur de Lazaro petente elemosynam, & nemo illi dabat. Et notatur ibi in misericordia divitis epulonis & etiam familiae illius. Et Amos 6. Bibentes vinum in phialis, & optimo vnguento delibuti, nihil compatiebatur super contritione Ioseph.

¶ *Quomodo proprio subiecto noceat avaritia.*

SQUI TVR videre quomodo avaritia noceat proprio subiecto. Notandum ergo quod avaritia reddit hominem stultum vnde Luc 12. Stulte, hac nocte animam tuam repetet a te: quia autem parasti, cuius eris? Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum dives. & supplet gl. supra illud, Sic est stultus. Ad idem pertinet illud Apostoli, Sapientia huius mundi stultitia est apud Deum, & Pro. 1. Usquequo parvuli diligitis infantiam, & stulti qui sibi noxia sunt cupient? Nec est stultus avarus unica stultitia, sed multiplex. Non solum stultus, imo & insanus est.

¶ *De insania avari divitiu.*

INSANIA vero divitis avari potest multipliciter ostendi. Primo, per hoc quod occultos laqueos exquirat, ut se strangulet. Vnde Prou. 26. Cor iniqui exquirat mala. Iniquus potest intelligi avarus propter illud verbum Eccl 10. Nihil iniquius, quam amare pecuniam. qui ad modum insani exquirat mala, scilicet laqueos occultos vlturae & simoniae in quibus se interficiat. Secundo, potest ostendi ista insania per hoc, quod voluntarius vadit submergere se. Singulis diebus facit dietam unam in infernum. Quis adeo sapiens est qui insanus reputari non possit, si requisitus quod eat, respondeat, Vado me submergere, vel suspendere? Hoc autem respondere potest quicumque est in mortali peccato: vadit enim submergere se in abyssum inferni, quod est summa stultitia, sicut sapientia summa est in paradysum ite. Vnde Eccl 1. 6. Quid habet amplius stulto sapiens? & quid pauper

pauper

pauper, nisi ut pergat illuc ubi est vita? ¶ Tertiò per hoc, quòd cum insipiens sit, insipientiam suam non agnoscit, imò sapientem se putat: quod plus est quàm stultitia, & quàm insania. Vñ Prou. 28. Sapiens sibi videtur vir diues: pauper autem prudens, scrutabitur eum. Pauper iste Christus est qui scrutabitur eum qui sibi sapiens videtur, ostendens eum nò fuisse sapientem. Et Prou. 22. Vidisti hominem sibi sapientem videri, magis illo spem habebit stultus. In quo verbo innuitur insipientiorem esse cæteris illum, qui se putat sapientem quam non sit. ¶ Quartò, ostenditur insania ista per hoc, quòd auarus spiritualiter interficit omnes qui iuxta se sunt. Si videris aliquem qui claua accepta primò interficeret uxorem suam, deinde filios suos & filias, & totam familiam, & post sacerdotem ne pro peccato suo eum excommunicaret, nunquid eum insanum reputares? Sic facit auarus, præcipuè vsurarius, dum omnes tales facit cõmunicari peccato suo. Corporaliter etiã percutit diues vicinos suos. Quãdoque enim diuitia suæ eum faciunt insanire. Vnde a papa vna quandoque constat ei centum libras. Vnde Eccle. 21. Obiurgatio & iniuria annihilabunt substantiã, & domus quæ nimis locuples est, annihilabitur superbia. De hac persecutione loquitur Dominus Matth. 24. dicēs: Si autẽ dixerit malus ille seruus in corde suo, Morã facit dñs meus, & cœperit percutere seruos suos, &c. ¶ Quintò, ostenditur insania ista per hoc, quia ad dillictißimũ iudicem cum re furtiua ire non timet. Dum viuimus, nò cessamus ad iudicem ire, & quotidie proximiores sumus. ¶ Sextò, ostenditur insania ista per hoc, quòd cum domus conscientia suæ igne cupiditatis succesa sit tempore quo aquã gratia ad ignem illum infernale extinguendũ quærere debuit, quærere potius quasi faculas ad incedendũ domũ suã, quia quærere aurũ & argentum, cæteraquẽ cõcupiscibilia, quæ ignem cupiditatis incendunt.

¶ *De multiplici stultitia Auari.*

S E Q U I T U R de multiplici stultitia auari. Et est prima stultitia eius, quòd se cæteris rebus minus diligit, quod potest ostendi. ¶ Primò, per hoc quòd se malum & sua bona vult habere. vnde Aug. Adeo cæcitas mentis cõualuit, adeo absorbit hominem interius, ut omnia velit præter seipsum bona habere. Et iterum Aug. loquēs ad auarum. Quid est quod te velis malum habere? Nihil omnino. Nò uxorem, non filium, non seruum, non tunicam, postremo non caligam, & tamẽ vis habere malam vitam. Rogo te præpone vitã tuã caligã tuã. ¶ Secundò, potest ostendi idem per hoc quòd auarus de perditione sui nò dolet, de perditione

tionē autē oboli doleret. Singulis dieb⁹ sotulares suos tergit, se-
ipsum autē per annū in sordibus relinquit: nec etiā tūc bene mū-
dat. ¶ Tercio, pōt idē ostendi per hoc q^d de corde suo quasi cly-
peū reb⁹ suis facit, vt cor suū incōmoda rerū suarū primo exci-
piat, similis cuidā stulto, qui habēs sotulares novos transiēs per
spinas, se discalciauit. Adeo enim amabat sotulares suos, q^d po-
tius elegit sotularibus suis quā propriis pedibus parere. ¶ Se-
cūda stulticia auari est, q^d sua negligit, & de alienis sollicit⁹ est.

¶ *Qua proprie sine hominis.*

QVATVOR autem sunt quæ possumus dicere nostra, s. bo-
na interna. Vnde Seneca: Sapiens intra se omne bonum termi-
nabit. Et dicit q^d quidam patria capta, vxore & liberis amissis,
quum ex incendio publico solus & tamen beatus exiret, Inter-
roganti victori, si quid perdidisset: Nihil, inquit, perdidit: bona
mea mecū sunt. Ista bona interna negligit auar⁹. Proiecit enim
in vita intima sua: vt legitur Eccl. 10. Nostrū est etiam tempus.
vnde Sene. Cetera à nobis aliena sunt: tempus tātum nostrum
est. Quod autem tempus quodam speciali modo nostrum sit,
videtur per hoc, quod qui tempus amittit, seipsum amittit: qui
medium vitæ suæ amittit, se dimidiū amittit: & qui totū tem-
pus amittit, se totū amittit. Nostra etiam sunt ea quæ paupe-
ribus largimur. Vnde quidā cūm dominus eius vellent de bonis
eius habere, & præcepisset ei vt de bonis suis virtutē diceret ei,
facta computatione sexcentorum aureorum, quos pauperibus
erogauerat, respōdit, q^d nihil plus in mūdo habebat præter cē-
tum aureos. Cūm autem à circumstantibus obiiceretur ei, q^d fal-
sum esset, & dicerent: Illa grangia tantum valet, & illa domus
tantū, & multa alia. Ille respondit, Illa non sunt mea, s. d. domi-
ni mei: quia quādo voluerit, accipiet tanquā suū: sed illud quod
dedi pro Deo per manus pauperum in salua custodia posui, ita
q^d nullus potest mihi illud auferre. Ad quod pertinet illud quod
legitur Eccl. 17. & 29. Eleemosyna viri quasi sacculus cum ipso.
Nostra etiā sunt bona æterna. vñ Luc. 16. Si in alieno fideles nō
fuitis, q^d vestrū est q^d dabit vobis? Alienū vocat bonū trāsitoriū
nostrū æternū. Sua igitur negligit auarus, qui quatuor prædicta
quæ proprie sua sunt, nō timet amittere: de alienis verō sollicit⁹
est: id est, de tēporalib⁹ istis quæ nostra nō sunt. Sicut pōt ostēdi.

¶ *Quod temporalia ista non sunt hominis.*

PRIMO ex hoc q^d dominus dicit in Luca, Si in alieno, &c.
Secundo ex illo verbo Abacuc 2. Vx qui congregat non sua.
Tercio, ex illo verbo Amb. super Lucā, Non bona sunt hominis
quæ

quæ secum ferre non potest. Sola misericordia comes est defunctorum. quod intelligendum est de illis defunctis, qui cum misericordia in presenti societate habuerunt. Quarto potest idem rationabiliter ostendi. Primo, per hoc quod bona temporalia assimilantur fluuiis transeuntibus. Fatua esset ciuitas aliqua quæ estimaret aquam Rhodani ante se transeuntē sibi remansuram, cum per tot ciuitates transierit, nec eis remanserit: Sic fatui sunt qui bona temporalia sibi remansura putant. Vnde quidam: Erras si mansuras putas tibi diuitias, quæ per tot manus hominum transierunt. Hanc rationem inuenit Dauid, ubi dicit, Diuitiæ si amant, nolite cor apponere. Diuitiæ ad modum fluuii sicut affluunt, sic defluunt. Non est aqua Rhodani illius ciuitatis ante quæ transit, sed ad necessitatem suam potest inde sumere: sic licet bonis temporalibus uti possimus ad necessitatem nostram, nostra tamen non sunt, sed sicut vulgare dicitur, Tout fut à autrui, tout est à autrui. Secundo, potest ostendi quod nostra non sunt, per hoc quod terra in qua crescit nostra non est. Vnde Dauid, Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena? Et iterum, Aduena ego sum apud te, & peregrinus sicut omnes patres mei. Tertio per hoc, quod ianitor huius mundi, mors scilicet non permittit nos ferre aliquid de hoc mundo: quando aliquis sedet ad mensam alicuius potentis, multa apponuntur sibi, scyphi argentei, scutellæ, & similia, in quibus solum usum habet. Si vero aliquis ex simplicitate crederet ea esse sua, & veller ea secum ferre, ianitor bene ostenderet ad portam quod nihil iuris in eis haberet. Ita diuites credunt bona temporalia sua esse, sed mors bene ostendit eis contrarium, cum dicit: Nihil intulistis in hunc mundum, nec quicquam auferre potestis. Quarto, potest idem ostendi per hoc, quia dum canit sequitur duos homines, nescitur quis eius dominus sit: sed si separentur illi ab inuicem, canis sequitur dominum suum, & tunc apparet cuius sit. Sic diuitiæ in morte remanent cum mundo, & deserunt avarum. Et est notabile exemplum principis magni Saracenorum, qui cum mortem sibi imminere inspiceret, patrum suorum lineum de quo sibi sudarium consuendum erat, erexit in signum, & fecit circumferri per ciuitatem à præcone dicente, Hæc dicit princeps vester: Cum essem dominus undecim regionum, hoc solum de gloria mea & diuitiis meis mecum auferam. Diuitiæ sunt velut infideles amici, qui amatores suos in extrema necessitate deserunt. Vnde quidam cum à diuitiis suis auxiliū implorasset, nec etiam posset habere responsionē ab eis, ait, O fallaces diuitiæ, toto corde vos amaui, & honoravi, & nunc in tanta necessitate

cessitate positus nihil cōsiliij vel auxiliij à vobis habere possum. Parata estis me deserere, nec vultis me sequi: ego pramittam vos. Et his dictis itatim distribuit omnia pauperib⁹. ¶ Ultimo, potest ostendi q̄ temporalia nostra non sunt per hoc q̄ solam dispensationem in eis habemus. Ambr. Nemo dicat proprium quod cōmune est. Plus quā sufficeret ad sumptum, violēter obtentum est. Ille qui sua negligit, & alia excoit, iuxta sapientiam huius mūdi, infelix reputatur: quia cū aliena cōpellitur relinquere, ex suis quæ neglexit nō potest sustentari. Sic avarus cū temporalia bona amiserit, bonis æternis carebit. ¶ Tertia stulticia avari est: quia ea amat quæ amatoribus suis non profunt, imò sunt eis valde nociva, contēptoribus verò suis valde sunt vtilia. vnde melioris conditionis sunt qui ea non amant, quàm qui ea amant. Quòd diuitiæ non profunt amatoribus suis, patet ex illo verbo Ecc. 5. Qui amat diuitias, fructū nō capiet ex eis.

¶ De quinque fructibus diuitiarum.

QVINQVE fructus videtur esse diuitiarū. Primus est satietas. vnde Tu. Ius. Fructus diuitiarū est copia, hunc fructum nō capit qui diuitias amat. Amor enim est fames spiritualis, fames autem non est satietas. Secundus autem fructus est, redemptio animatum. Vnde prou. 13. Redemptio animæ viri, propriæ diuitiæ. Et Dan. 4. Peccata tua elemosynis redime. Prou. 14. Corona sapientium diuitiæ eorū. Tertius est emptio regni cælestis. Vnde Luc. 16. Facite vobis amicos de māmōna iniquitatis, &c. & Aug. Præbe rectū, & accipe cælum. Quartus fructus est patrociniū pauperum. Vnde Grego. Pauperes non sunt despiciendi vt regi, sed rogandi vt patroni. Pauperes sunt sicut stipendiarij nostri. vnde Eccle. 29. Cōclude elemosynam in sinu pauperis. & paulò post, Super scutum potentis & lanceas pugnabit aduersus inimicos tuos. Quintus fructus est, ipsarum diuitiarum multiplicatio. vnde 1. ad Tim. 4. Pietas ad omnia vtilis est, promissionē habens vitæ quæ nunc est & futura. Quatuor vltimos fructus nō colligit ex diuitiis, q̄ eas amat, quia eas nō seminat, sed retinet apud se: & ideo nō potest fructū inde colligere. Nō solum aut nō profunt diuitiæ amatoribus suis, imò etiā multū nocent. Inquināt enim eos, cruciant & occidunt. Ad primū facit illud verbum Ber. Beatus qui post illa nō abiit, quæ possessa onerant, amata inquināt. Ad secundū facit illud quod dicit Seneca, Proice quæ cor tuū laniant: quæ si aliter abstrahi nequirit, corpus cum eis auellendum esset. Ad tertium facit, q̄ cū Constantinus dedit imperiū ecclesie, audita est hæc vox, Hodie infusum

fulum est venenū ecclesie Dei. Diuitiæ ergo vt venenum se habent ad amatores suos, interficiūt eū eos. Ideo miratur Dauid quare diligantur, dicēs: Vt quid diligitis vanitatē, &c. Et Prou. 1. Vsq̄quo paruuli diligitis infantiam, &c. Ipsæ etiam diuitiæ quodāmodo ne amentur clamant, dum tot afflictiones faciunt amatoribus suis. Vnde Grego. Mundus iste dum tot afflictionibus pulsat, tot calamitates ingeminat, quid aliud nisi vt non diligatur clamat? Quod autem diuitiæ sint vtilis contemptoribus suis, patet ex hoc q̄ earum contemptores licet pauperes sint, ex contemptu earum regnum æternum emuat. ¶ Quarta stultitia auari est, q̄ ea custodit quæ custodita perduntur, perditæ verò custodiuntur. Quod ostendi potest per simile de frumento, q̄ custodiatur perditur, si seminando perdat, renouatur & multiplicatur. Vnde super illud Matt. 16. Qui voluerit animam suā saluam facere, perdet eam. dicit glo. Quasi dicatur agricola: Si frumentū seruas, perdis: si seminas, renouas. Ad idem facit illud Eccl. 29. Perde pecuniam propter fratrem & amicum, & non abscondas sub lapide in perditionē. Lapis vocatur cordis duritia. Sub qua dum absconditur, in perditionem absconditur: quia dum seruari creditur, perditur. Et non solum perditur, imò etiā perdit dominū suum, quod deterius est. Vnde Bernard. loquens de bonis temporalibus, dicit: Vtinam tantum congregata perirent, & non congregator eorum. Tolerabilius esset insudare labori perituro, quā perempturo. ¶ Quinta stultitia auari est, in expendendo prodigē: quod facit dum pretiosum lumen rationis cōsumit in querendo temporalia quæ vilia sunt. de hoc in mine dicitur in Psalm. Signatum est super nos lumen vultus tui domine. Lumen vultus Dei, ratio est, quia secundū eū Dei imago sumus. Lumē ergo rationis est signatum super nos: quia impressum est nobis sicut imago sigilli cere imprimitur. ¶ Hoc lumen valde pretiosum est, sicut potest ostendi tripliciter. ¶ Primo per hoc, q̄ secundum illud Deo similes sumus. ¶ Secundo per hoc, q̄ præualet toti mundo absque creaturis rationalibus: quod patet per hoc, q̄ si alicui lumen rationis tenebrescat, per infantiam vel alio modo, melius est illi lumen restitui quā totum mundum ei acquiri. ¶ Tertio potest idem ostendi per hoc q̄ sol & luna & omnia alia luminaria cœli, imò etiam omnes creaturæ visibiles deseruiunt huic lumini, & sunt quasi ad accendendum illud. Vnde manifestum est quale sit lumen istud, cui tam pretiosa luminaria deseruiunt. Valde enim paruis candidis solent accendi valde magni cerei. Hoc lumē expendūt auari in

ri, quærendo temporalia, quæ Apostolus arbitratus est vt ster-
cora, quem non credimus fuisse deceptum in sua arbitratione.
Si quis candelam quinque denariorum expendere quærendo
vnum obolũ, valde fatuus reputaretur: quanto insipientior re-
putandus est avarus, qui lumẽ pretiosum, imò impreciable in
congregando lurũ expendit? Verè insanus est avarus qui vic-
inos suos reprehendit de hoc q̃ ceram consumunt, cùm seipsum
eis sufficere possit, dicēs: Vt quid perditio hæc? seipsum verò nõ
reprehendit de perditione talis & tanti luminis. Lumen istud re-
gnum est datũ homini, vt eo circa se & Deum vtatur. Avarus
verò eo vtetur circa iumẽra sua. ipse verò remanet in tenebris.
Iumenta sua ad lumen comedunt, ipse vero comedit in vmbri-
s: vnde Eccl. 5. dicitur de avaro: Cũctis diebus vitæ suæ comedit
in tenebris, & in curis multis, & in arũna atq; tristitia. t quia
in tenebris comedit, ideo noxia & venenata comedit. O quam
fatuus reputareris quis qui ad præsepe iumentorũ suorum ce-
reum magnũ poneret, ad mensam verò suam esset sine lumine.
Sed insipientior eò est avarus, qui nec solũ lumen rationis pro-
digẽ expendit, imò seipsum dum se totũ rebus suis largitur or-
dinandis & excolendis, & de se nihil retinet sibi ipsi, cùm ipse
amplius regimine & cultura indigeat ¶ Sexta stultitia est in ac-
quirendo. Fatuus operarius est, qui sciens aliquã bonam artem
ex qua potest lucrari decẽ marcas in die, & facit vile opus vnde
tantum quatuor denarios acquirit. Insipientior est avarus qui
labore diurno tantũ lucratur aliquid terrenũ, cùm labore co-
dem, vel minori, & quandoq; maiori, si propter Deum faceret,
posset lucrari regnũ cælorum. Ad quod pertinet illud Gregorij,
Fatuus est inde tẽporalia quærendo, vnde possumus æterna ha-
bere. Minuit Dominus hominẽ paulominus ab angelis, sed ho-
mo ex avaritia sua minuit se multo amplius à iumentis, cũ re-
ducit se ad illud opus in quo multo minus valet homo quam
equus. Locatur enim equus duodecim denariis, quando homo
locat se nisi quatuor. Vnde nisi homo laborẽ suũ ad Deũ refe-
rat, à quo aliã mercedẽ recipiet, inferior iumentis quantum ad
hoc est. Fatuus etiã negotiator est avarus, qui simpla pro cẽtu-
plis non vult cõmutare. Vnde Bern. loquens de verbo isto, Cen-
tuplum accipietis, &c. dicit, Quid insaniz est q̃ cunctamur re-
linquere simpla pro centuplis? Vbi cupidus? vbi ambitiosus? vbi
cõquisitor huius seculi? Fatuus est q̃ ad hoc laborat vt spine di-
uitiarũ sibi multiplicentur quæ eum pungant in præsentia va-
riis curis, & occasionaliter succendent eũ in inferno. Nunquid

colliget auarus de spinis istis uuas, aut de tribulis ficus? Imò etiã in præsentem inueniet in illis molestiam & asperitatem, in quibus quæsiuit suauitatem. Auarus etiã culpa similis est, quæ quicquid fodit, super humeros proprios ponit. Sic auarus ea quæ male acquirit, quodãmodo super se ponit. Impediunt enim eum ne ad uitam gratiæ suscitari possit. Vnde diuitias quas acquirit cumulat se. Auarus etiã similis est, secundũ Bern. homini qui suffocatur in aqua, qui non dimittit quicquid tenere potest. Et cũ deberet amplecti tabulã penitentia: quæ eum à naufragio liberaret, potius amplectitur aurũ & argentum, &c. ponderosa, quæ mergunt eum in profundũ inferni. Et vt breuiter dicam. Auarus antequã lucretur, seipsum perdit, & antequam aliquid capiat capitur. Iusto enim iudicio Dei fit, sicut dicit Aug. vt à diuitiis quas iniuste capere uoluit, capiatur iustissime, imò quod deterius est ipsis diuitiis, quasi quadam esca à diabolo capiatur. ¶ Septima stultitia est, quæ nec solum expendendo vel acquiritendo insipienter agit auarus, sed etiam custodiendo.

¶ *Quod auarus stulte agit, custodiendo diuitias.*

Et hæc quatuor de causis. Primò quia thesaurizat ubi omnes antecessores sui thesauros amiserunt, scilicet in mundo isto. Vnde Ose 7. Ephraim factus est sicut columba seducta, nõ habens cor: id est, sapientiam. Hæc est insipientia columba: quæ pullos suos ibi ponit ubi omnes amittere consuevit. ¶ Secundò, quia custodire uult quæ durabilia non sunt. ¶ Temporalia ista quatuor de causis consumuntur. Primò propter corruptibilitatem propriam. Vnde Iac. 5. Agite nunc diuites, plorate ululantes in miseris uestris quæ euenient uobis. Diuitiæ uestræ putrefactæ sunt, &c. ¶ Secunda causa est aliena rapacitas. Vnde Mat. 6. de ista causa & præcedente dicitur, Nolite thesaurizare uobis thesaurum in terra, ubi ærugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt & furantur. ¶ Tertia causa est superbia quam diuitiæ pariunt, quæ postea diuitias consumit. Vnde Aug. Vermis diuitum superbia est. ¶ Quarta causa est, ampla familia quam diuitiæ requirunt. Vnde Eccl. 5. Vbi multæ sunt opes, ibi multi sunt qui comedunt eas. Et quid prodest possessori nisi quæ cernit eas oculis suis? ¶ Tertio insipienter agit auarus custodiendo quia uult sua secũ habere, cũ securius possint sibi ab alio custodiri.

¶ *Fatuus est qui uult pecuniam suam secum habere.*

¶ *QUINQUE* casus sunt in quibus fatuus est qui pecuniam suam secum uult habere. ¶ Primus casus est, quando aliquis est viator, & est transiturus per locum ubi scit se spoliandũ esse. ¶

tunc
sic ne
ser e
turi,
mor
qu
sic m
¶ Sec
felic
exitu
lob
tar i
liatu
tribu
hab
mitt
rius
quã
suã
Gre
sem
proi
auar
secũ
Ner
qui
scit
uen
test
uar
tam
ner
stru
ma
qu
sui
Ex
inu
vul
eum
Vn

tunc fatuus est si amplius velit de pecunia sua secū habere quā sit necessariū ei ad expensas vsq; ad locū illum. Onus enim esset ei, si amitteret eam. Locus per quē necessariū sumus transi-
turi, est mors, vbi spoliabimur. Spoliatur homo in morte, quia mors angustū est foramē. Vnde Bern. Quid tu camele gibbū? quid tu pecuniose proditoris loculos tollis? non sic impie, non sic ingredieris. Foramen acus huiusmodi sarcinas nō admittit.
¶ Secūdo spoliatur homo quasi rediturus in ventrē matris suæ, scilicet terræ, vnde Eccle. 40. Jugū graue super filios Adæ à die exitus illorum de ventre matris vsq; in diem sepulturæ. Et in Iobi. Nudus egressus sum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc: id est, in vterū matris, scilicet in terram. ¶ Tertio spoliatur homo in morte ad instar damnatorum qui tradendi patibulo spoliantur. Fatuus est ergo auarus, qui diuitias secū vult habere, cum sciat se in morte spoliandum esse: & non vult eas mittere in locū securum per manus pauperum. Gregor. Securius feruntur diuitiæ de patria ad patriam per manus plurium, quā vnus. ¶ Secundus casus in quo fatuus est qui pecuniam suā secū vult habere, est, cum naufragiū alicui imminet. Vnde Greg. super illud Iob 31. Quasi fluctus tumentes super me timuī semper Deū. Cū fluctus de super imminet: tūc nauæ de nauī prouiciūt, pro quib⁹ lōga naufragia sumpserūt. Fatuus est ergo auarus qui in tanto naufragio positus potius vult pecuniā suā secū habere, quā eam in saluo esse præcipuē cū Seneca dicat, Nemo cū sarcinis enatat. ¶ Tertius casus in quo non vult aliquis pecuniā suā secū habere, est cū pecunia illa furtiua est, & scit pecuniā illā testimoniū suæ fore dānationis, si apud se inuenta fuerit. Fatuus est ergo auarus qui rē male acquisitā, quæ testimoniū erit condemnationis ipsius, ita diligenter conseruat, videtur coniurasse sibi mortem propriam, cum in iudicio tam periculoso testes producere velit contra se. Ad hoc pertinere videtur quod auaris dicitur Iaco. 5. Aurum & argentū vestrum aruginauit, & arugo eorū erit vobis in testimonium, & manducabit carnes vestras sicut ignis. ¶ Quartus casus est, in quo non vult aliquis pecuniam suam secū habere, cum hostes sui eū insequuntur, & pecunia illa est impedimētū fugæ illius. Ex quo satis manifestū est quā insipiens sit auarus quē hostes inuisibiles insequuntur, & pecuniam suam nulli commendare vult, sed potius vult eam custodire, cum in veritate ipsa potius eum custodiat & detineat, nec de manibus eius possit euadere. Vnde auarus est sicut simia vel vrsus, qui quandoq; ligantur ad

stipitem vel truncū mobilē Et posset alicui videri q̄ simia vel
 vtilius stipitem custodiat, cūm potius à stipite custodiatur. Sic
 avari ligati sunt ad tēporalia bona, quorum quādam sunt mo-
 bilia, quādam immobilia, & potius per ea custodiuntur à diabo-
 lo, quā ipsi custodiant ea. Nec possunt procedere nisi quantū
 vinculū amoris quo ad diuitias suas legati sunt permittit. Vnde
 Exo. 8. Verūtamēn lōgius ne abeatīs. Quintus casus quomo-
 do vult aliquis pecuniā suam secum habere est, cūm timet su-
 per eam se inquietari, vel vt largiatur eā, vel vt mutuo conce-
 dat. Et ita causa deberet multū mouere avarum, q̄ pecunia suā
 in loco saluo reponeret. Sicut enim caro circa ossa canes prouo-
 cat, vt illa rodant & mordeant: & sicut reclamatoria prouo-
 cant aues rapaces: sic diuitiæ contra avaros fures & raptores
 prouocāt. Vnde Sene. Avarus diues cupiditatē irritat. Imō sicut
 caro quæ ad ossa hæret, ceteris carnibus amplius appetitur: sic
 diuitiæ avarorū. Dicūt enim, Auferamus ei, quia nunquā inde
 daret nobis: vnde à multis inquitur avarus. Accidit etiā aua-
 ro sicut quibusdā arboribus quæ nolunt hominib⁹ fructus suos
 dimittere, nisi cū difficultate: vel quia nō citō maturescunt, vel
 alia de causa nihilominus arboribus illis auferūtur fructus sui:
 & inūper optimē verberātur, etiam vsque ad fractionem mul-
 torum ramorū suorum. Alia verò arbores quæ de facili fructus
 suos dimittunt hominibus, remanent absque damno ramorum
 suorum. Similiter avarus diuitiis suis spoliatur velit nolit, &
 præter hæc flagellatur & affigitur sæpe. ¶ Quarto insipienter
 agit avarus sua custodiēdo, quia nō vult ea præmittere in celū.
 Non enim vult eleemosynas facere in vita sua, sed expectat q̄
 ab aliis sibi fiat eleemosynā post mortem. In quo similis illi est
 qui de nocte trāsiturus per loca foveis plena, lucernam velle
 ferri post tergū. Eleemosynā enim quas facit homo in vita sua,
 sunt quasi lucerna quæ præfertur homini, & custodit hominem
 ne cadat in foueā inferni. Eleemosynā verò post mortē factæ
 sunt quasi lucerna post tergū, quæ non custodit hominē quin
 cadere possit in foueā inferni. Et si iam cecidit, non extrahunt
 eum inde eleemosynæ: quia in inferno nulla est redemptio.

¶ De tribus aliis stultitiis avarum.

SEQUITUR de aliis tribus stultitiis avarorum. Quarū pri-
 ma est improvidentia. Secūda, incircumspectio. Tertia verò im-
 cautela. Hæc enim tria sunt species stultitiæ, sicut eorū contra-
 riæ sunt species prudentiæ, scilicet prouidentia, circumspectio, &
 cautela. Quòd autē avarus valde insipienter se habeat in sua
 prou

prouisione, potest ostendi multipliciter. Primo per hoc q̄ vbi
 in æternū mansurus est, de domo sibi non prouidet: vbi verò
 quasi per nocte hospitaturus est, palatia magna construit. Hæc
 est vita præsens, si ad æternitatē futuræ vitæ comparetur. Vnde
 Sap. 5. dicitur q̄ spes impij est quasi lanugo, vel tanquā memo-
 ria hospitis vnus diei prætereuntis. Et Tull. loquens de eo qui
 bene vixit in mundo isto, dicit q̄ ipse ex hac vita discedet tan-
 quam ex hospitio, non tanquam ex domo. Imò quod plus est,
 vita præsens est quasi quoddam diuersorium, ad quod homo
 declinat ad commorandum aliquantulum: vel est quasi via per
 quam cursim transitori sumus. Ad primā facit quod dicit Tul-
 lius, Commorandi diuersorium, non habitandi nobis natura
 dedit. Ad hoc signandum Dominus in diuersorio nasci voluit.
 Breuitas huius vitæ in futuro verius cognoscetur. Vnde Sap. 5.
 dicunt damnati in inferno, Nos nati continuò desinimus esse:
 adhuc verò q̄ nos per viam præsentis vitæ cursim transitori
 sumus. Facit hoc quod dicit Aug. q̄ nihil aliud est tempus hu-
 ius vitæ quàm cursus ad mortem. vnde velocitatē huius transi-
 tus satis exprimunt dānati in inferno, qui dicunt Sap. 5. se præ-
 teriisse vitā istam tanquam nuntiū præcurrentem, & tanquam
 nauem quæ pertransiit fluctuantē aquam, & tanquā auem quæ
 transuolat in ære, & tanquā sagittam ad locū destinatū emis-
 sam. Quale verò est hoc, q̄ in loco ad quem ad horam diuertim-
 us vel in via per quā cursim transitori sumus, palatia magna
 construere volumus: vbi vero æternaliter mansuri sumus, in
 nullo nobis prouidere curamus. ¶ Secundo potest ostendi, q̄
 avarus insipienter agit in sua prouisione per hoc q̄ horrea sua
 & cellaria sua replet ad sustentationē vitæ diurnæ. Nihil verò
 præparat vitæ æternæ. Vita præsens est quasi vita vni⁹ diei. Da-
 uid: Mille anni ante oculos tuos tanquā dies hesternæ quæ præ-
 teriit. ¶ Tertio potest idem ostendi, scilicet q̄ avarus insipienter
 agit in sua prouisione, per hoc q̄ iumento suo, scilicet cor-
 pori vineas plantat, & agros seminat, & prouidere non cessat:
 animam vero iuam propter defectū cibi spiritualis fame peri-
 re permittit. Ad quod possumus referre illud Psal. Esurientes &
 sitientes anima eorum in ipsis deficit. Et Eccle. 6. Omnis labor
 hominis in ore eius: sed anima illius nō implebitur bonis: quasi
 diceret, Totus labor hominis est circa os corporis, animam ve-
 rō vacuum relinquit. ¶ Quarto potest ostendi q̄ avarus insi-
 pienter agit in prouisione sua, per hoc quod diligeret caetne
 tami arborum suarum nimio pondere frangantur: & iumenta

sua nō vult nimio pondere grauari: seipsum verò onere importabili onerare non timet. Vnde Aug. Quid miserius est misero nō miserante seipsum? Quantumcunque oneratus sit auarus onere temporalium istorum, nunquam dicit, q̄ satis sit. Sen. Segetem nimia sternit vbertas. Rami nimio onere franguntur. Omnibus quoque nocet quos immoderata felicitas rumpit. Nec posset auarus sustinere, q̄ iumentum suum ultra vires suas oneraretur, in onerando vero se vires suas nunquam considerat.

¶ *De incircumspectione auari.*

SEQUITUR de incircumspectione auari, quæ multiplex est. Prima est q̄ terrā continuè inspicit: iuxta illud Psal. Oculos suos statuerūt declinare in terrā. Cælestē verò patriā non considerat quā amittit. Secūda est, q̄ pedes scuto defensionis diligēter protegit: caput verò, idest Christū, hostib⁹ exponit; Caput viri Christi est, sicut dicit Apost. De hoc capite nō curat auarus, licet ad custodiā illius admoneat, vbi dicitur: Estote prudētes sicut serpētes. Serpēs præcipuè caput suū custodit. Capiti asini sui, idest, corporis, multū timet auarus: huic vero glorioso capiti non timet. Tertia incircumspectio est, q̄ à sinistris aduersitatis diligēter sibi, dextris verò prosperitatis nō cauet, ex qua parte sibi magis timēdū esset: iuxta illud Greg. Quū omnis fortuna timēda sit, magis timēda est prospera quā aduersa. Et Psal. Cadet à latere tuo mille &c. Quarta est, q̄ paupertate præsentis vitæ quā ante se aspicit, solā attendit, & nimis eā cupiēs fugere, quasi retro cadit in foueam paupertatis æternæ: iuxta illud Iob 6. Qui timet pruina, irruet super eū nix. Et in Prou. Quod timet impi⁹, veniet super eū. Quinta est, q̄ dum auarus cauet diligenter, ne quis sibi furatur argentum suū vel aurū, diabolus ex alia parte furatur ei seipsum, quū tēpus suū ei furat, & quū detinet eū in aliquo mortali peccato.

¶ *De incautela auari.*

DECIMA stultitia auari est, stultitia incautelæ. Et est incautela superficialis rerū inspectio, q̄ multū abūdat in auaro. Vidēs enim auarus quādā pulchritudinem exteriorem in vita diuitū, turpitudinē & fœtorē quæ in illa est, nō aduertit. De qua turpitudinē dicit Aug. Ecce cū iniquis omnia sunt pulchra, & ipsi sūt turpes. Et Osée 8. Factus est quasi vas immūdū in nationib⁹. Vidēs etiā auar⁹ in vita diuitū exteriora signa lætitiæ, grauē tristitiā quæ corrodit corda eorū nō aduertit. De qua dicit Sene. Horum qui felices vocantur, hilaritas est ficta, & est grauis tristitia, eoque quidem grauior, quia interdū nō licet palā esse miseros, sed inter ætūnas cor ipsū exedentes, necesse est agere felicem. Videns etiam

avarus vitam diuitem, exteriorē abūdantiā, cordis pauperiē nō aduertit. De qua Apo. 3. Dicis, quia diues sum, & locuples, & nullius egeo: & nescis quia miser es, & miserabilis, & pauper. Et August. de diuite: Extra plenus, intus vacuus, carne crepat, & corde medicat. ¶ Undecima stultitia avari est, quod quū nouerit terrā esse cibum dæmonū, iuxta illud Genes. dictū serpenti, Terrā comedes omnibus diebus vitæ tuæ: ipse totū ea se inuoluit, ac si cibus diaboli desideraret esse, quia ubi est thesaurus suus, ibi est cor suū. Terrā etiā in ore ponit, iuxta illud Io. 3. Qui de terra est, de terra loquitur. Et Esaiæ 29. De humo eloquiū tuū mussitabit. Auarus etiā in auribus terrā ponit: quia ad modum aspidis aurem terra obstruit, vel quia de terrenis audit libenter loqui. Loquimini, dicunt avari, nobis placentia. In oculis etiā terrā ponit: quia iuxta verbum supra positum, oculos suos statuerūt declinare in terrā. Et Salomon, Oculi stultorum in finibus terræ. Terram etiā in manibus habent: iuxta illud, Manus eius in cophino seruiunt. Terra etiā est in pedibus eorum, imò sordes: secundum istud Thren. 1. Sordes eius in pedibus eius.

¶ *Quando avarus sit stultus tripliciter.*

D V O D E C I M O, stultus est avarus circa sua, stultior circa suos, stultissimus circa seipsum. Circa sua stultus est, quia nescit inde facere com modū suū, imò est similis cani super aceruum feni sedenti, qui inde non comedit, & tamen latraret si quis inde sumere veller. Avarus quidem est bursa siue arca furū, raptorum, & tyrannorū huius mundi. Arca non habet aliud com modum de pecunia quā seruat, nisi quod occasione illius interdū frangitur. Bursa vero hoc comodū reportat de pecunia quā seruat, quod maculata inde remanet, & custodiendo pecuniam consumitur & rumpitur, & interdū à latronibus scinditur. Sic avarus de pecunia quam seruat, maculam culpæ contrahit, vitam suam in custodia illius consumit, occasione illius affligitur, interdum & ingulatur. ¶ Valde etiā stultus est avarus circa suos. Facit enim avarus de filiis suis sicut solet fieri de muribus: quia sicut mures inuiscantur, & inuiscati per paleam incedendo materiam suæ exustionis colligunt, quia paleæ eis adherent: Sic avarus quodammodo inuiscat filios suos, dū docet eos temporalia amare. Amor enim temporalium viscus est spiritualium pœnarū, sicut dicit glo. super Lætatus sum. Et filij sic inuiscati ob amorem temporalium, male congregant materiam sui æterni incendij. Circa se vero stultissimus est avarus, quia luctaturus est luctatore expectatissimo, impedit se diuitiis quibus ab eō teneri possit, & deici:

Contra quod dicit Greg. Quando ad agonem fidei venimus, luctamen contra malignos spiritus sumimus. Malignus autem spiritus nihil in hoc mundo propriū possidet. Nudi ergo cū nudo luctari debemus: quia si quis vestitus cum nudo luctam aggreditur, citius ad terram deicitur, quia habet unde teneatur. I. eo adolescens, relicta syndone nudus aufugit. Et Ioseph relicto pallio ab Ægyptia. Stultus est etiam avarus circa se, quia plāturus vult esse in aquis diuitiarum, quasi nesciret salices & cæteras arbores quæ in aquis crescunt steriles esse.

¶ *De sex alijs stultitijs avari.*

PRÆTER prædictas stultitias, sunt sex stultitiæ avari. Prima est, quod ipse credit ea quæ somnia sunt esse veritatem. Vnde Eccl. 34. Somnia extollunt imprudētes. Præsens felicitas quæ imprudētes extollit, somnium vocatur, quia assimilatur ei in quatuor. Primo in hoc, quod sicuti somniantes credunt se contrectare poma aurea, vel lapides preciosos, vel sumere cibos delicatos propter sola fantasmata: Sic illi qui reputantur felices, credunt se habere veras diuitias, vel delicias, quæ sola fantasmata earum habeant. Longè enim amplius distant hæc diuitiæ vel delicia à veris, quàm fantasmata pomorum aureorum à pomis aureis. Ad huiusmodi somnium potest referri quod legitur Esa. 29. quemadmodum somniat esuriens, & comedit: quum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius, & sicut somniat sitiens & bibit, & postquam fuerit expergefactus, lassus adhuc sitit, & anima eius vacua est: Sic erit multitudo gentium qui dimicauerunt contra montem Sion. Rectè sicut somnians secundum visionem suam esurit & comedit, & tamen adhuc in veritate vacuus remanet: sic avarus esurit diuitias, & congregat eas, & tamen æquè vacuus est vt prius vel amplius. Secundo assimilatur præsens felicitas somno in breuitate. Vnde Iob 20. Quasi somnium auolans non inuenietur, transiet quasi visio nocturna. Tertio, assimilatur in hoc, quod diuites finito somno præsentis vitæ, nihil habent in manibus suis. Vnde Psalm. Dormiet somnum suum, nihil inueniunt: omnes viri diuitiarum in manibus suis. Gloss. quia nihil hic posuerunt in manibus Christi. Manus pauperum, sunt manus Christi, in quibus bonum est vt nostra ponamus, quia non est, qui de manu sua possit erui re. Vnde quidam, Quas dederis solas, semper habebis spes. Quarto, assimilatur præsens felicitas somno: quia illis qui reputant se felices, nullis persuasionibus potest ostendi, quod somniant: sicut nec alicui quum dormit. Senec. Somnia narrare vigilantis est. Sic quando

quando ignis infernalis excitabit eos à somno, tunc cognoscent se somniale, sicut illi qui dicuntur Sapien 5. in inferno, Transferunt omnia sicut umbra. Quum erunt diuites in inferno, tunc cognoscent bona & mala huius vitæ non fuisse bona vera & mala vera: sed tantum umbras verorum bonorum & malorum. Vera enim bona & vera mala futuræ vitæ sunt. Secunda stultitia est ebrietas. De qua Elaiæ vic. simoseptimo: Væ coronæ superbiæ, ebriis Ephraim. Ephraim, id est, fructificans, est diues qui amore mundi ebrius est. Vnde Ieremiæ 51. Calix aureus Babylon in manu domini, inebrians omnem terram, id est, amator: s terrenorum. Cuius ebrietatis triplex est signum. ¶ Primū signū est nuditas, vnde legitur de Noë, Genes. 9. q. bibens vinū inebriatus est, & nudatus in tabernaculo suo: sic auarus veste nuptiali charitatis nudatus est, cum egenis viscera claudat pietatis, secundum illud 1. Ioan. 3. Qui habuerit substantiam mundi huius, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauerit viscera sua ab eo quomodo charitas Dei manet in eo? Hanc tamen nuditatē non erubescit auarus ad modū ebrii, quia eam non cognoscit. ¶ Secundum signum est hoc, quod damna & læsiones spirituales non sentit Gregor. Qui peregrinationem istam pro patria appetit, dolere inter dolores nescit. Prouerb. 23. dicit ebrius: Verberauerunt me, & non doluit: traxerunt me, & non sensi. ¶ Tertium signum est hoc, quod auarus dormit tanquam porcus, adeo quod non potest excitari à somno culpæ, nec ad buccinā diuinæ prædicationis, nec ad tonitrua diuinarum comminationū. ¶ Tertia stultitia auari est, quod committit se diuitiis quas scit esse fallaces ex verbo veritatis. Matt. 13. vbi dicitur, q. fallacia diuitiarum suffocat verbum. Præterea scit eas quasi infinitos homines perdidisse, & hostibus inuisibilibus captos tradidisse. Abundantia diuitiarum vitur illo verbo Iudæ, Quemcūque osculatus fuero, ipse est, tenere eum. vnde à diuitiis quasi à proditoribus cauendum est. ¶ Quarta stultitia auari est, quod innititur labenti atque præcipitanti, scilicet in mūdo, vnde Gregorius, Qui labenti innititur, necesse est, vt cum labente labatur. Prouerbiorum vnde decimo, Qui confidit in diuitiis, corruet. ¶ Quinta stultitia auari est, quod seruiti suum ponit in eis quæ in summa necessitate non poterūt eum iuuare. vnde Prouerbio. 11. Nō proderūt diuitiæ in die ultionis: iustitia autem liberabit à morte, & Sophoniæ primo, Argentum & aurum non poterit eos liberare in die furoris domini. ¶ Sexta stultitia auari est, quod credit diuitiis: quæ non solum sunt mendaces, imò ipsa men-

dacia vocantur. Vnde Psal. Et quæritis mendacium. Et Prouerbiorum decimo, Qui inniuitur mendaciis, hic pascit ventos. Et Aug. Domine, volui tecum possidere mendacium, sed te amisisti, quia non dignaris cum mendacio possideri. Et mirum est, quomodo iam creditur diuitiis, quum tam longum tempus transierit, quod mentiri inceperunt, & tot homines suis mendaciis ad infernum pertraxerunt, & adhuc etiã quotidie mentiuntur, nec vnico mendacio, imò multiplici. ¶ Primò, honorem Domini promittunt, & in miseram seruitutem hominem ponunt, de qua seruitute dictum est prius. ¶ Secundò, promittunt securitatem, & hominem timidum reddunt, vnde Cain qui interpretatur possessio, legitur habuisse caput tremulum. Job 13. Sonitus terroris in auribus eius: & quum pax sit, semper insidias suspicatur. ¶ Tertio promittunt satietatem, & faciunt esurire. Vnde Philosophus: Diuitia cogunt esurire. ¶ Quarto, promittunt suauitatem, & tamen pungunt. Vnde Esaiã 14. Ponam Babylonem in possessionem ericij, vt scilicet pungatur ab his quæ possidebit, sicut tenens ericium pungitur ab eo.

¶ De cæteris malis quæ veniunt ex auaritia.

DICTO de stultitia auarorum, ostendenda sunt cætera mala quæ facit auaritia subiecto suo, quæ in magna parte patebunt, si ostendantur mala quæ faciunt diuitia amatoribus suis. Vnde de illis malis modo dicemus. ¶ Primum malum est, quod inquinant amatores suos: & ideo luto comparantur, Habacuc secundo, vbi dicitur, Vsq̄quo aggrauat contra se densum lutum: Ecclesiast. decimo tertio, vbi dicitur, Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Et Ezech. 7. sterquilinio comparatur, vbi dicitur: Aurum eorum in sterquiliniũ erit. Sterquilinium dispersum vtile est. Agros enim fructificare facit. Congregatum vero non est vtile, nisi ad inquinandum, & ad fœtorem inferendum: sic diuitia dispersa hominem iuuant: congregata vero amatores suos inquinant, quod dominus voluit in rerum natura significari, quando voluit vel ordinauit, quod argentum & cætera metalla pretiosa contingentes se etiam corporalia inquinarent. Ad eandem iniquationem pertinet, quod legitur Prouerbiorum 27. Qui festinat ditari, non erit innocens. Ditari festinat, qui in mundo hoc qui locus est paupertatis & exilij, vult ditari. vnde Ecclesiast. 11. Si fueris diues, non eris immunis à delicto, & Osee nono, de amatoribus diuitiarum. Facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt. & Senecca: Multum est diuitiarum contubernio non corrumpi. Diuiti-

tiæ obliuionem Dei inducūt. vnde Genes. 48. Ephraim & Manasses dicuntur fuisse fratres germani. Ephraim interpretatur fructificans, per quem intelligimus diuitias. Manasses obliuio. Abundantia enim diuitiarum & Dei obliuio, societatem habent adinuicem. Quæ societas innuitur Deuteronom. 8. vbi sic legitur, Dominus Deus tuus introducet te in terram bonā, terram riuorum. & subiungitur, Absque penuria comedes panem tuum, & rerum omnium abundantia perfructeris. Deinde sequitur, Obserua & caue, nequando obliuiscaris Domini Dei tui: valde enim turpis est inquinatio quam diuitiæ faciūt. vnde Tull. De terius auaritia nullum vitiū est. ¶ Nec solum vna macula inquinant diuitiæ, imò secum vniuersitatem inducunt vitiōrū. ¶ Et primo superbiā. vnde Eccle. 21. Domus quæ nimis est locuples annihilabitur superbia. ¶ Secundo iram. vnde Gen. 13. Facta est rixa inter pastores Abraham, & pastores Loth. Erat enim substantia eorū multa, & nequibant habitare simul. ¶ Tertiā inuidiam. vnde Prou. 28. Qui festinat ditari, & inuidet aliis, ignorat quod egestas superueniet. Et Gre. dicit de viro iusto: Per hoc quod in terris nihil appetit, alienis profectibus inuidere nescit. ¶ Quarto acediam. vnde Ierem. 48. Sterilis fuit Moab ab adolescentia sua, & requieuit in fœcibus suis. ¶ Quinto vitiū gulæ vnde Luc. 16. Homo quidam erat diues & epulabatur, &c. Et eiusdem 12. Anima mea, multa habes bona reposita in annos plurimos, comedere & bibere &c. ¶ Sexto luxuriam. vnde Ecclesiast. 57. dicitur ad Salomonem. Collegisti quasi aurichalcum aurum, & computuisti quasi plumbum argentum. Et post sequitur, Inclinaisti femora tua mulieribus. ¶ Secundum malum quod faciūt diuitiæ, est detentio in peccato. Et ideo comparantur lugo. vt supra, & bitumini, Gen. 14. vbi legitur quod vallis syluestris habebat multos puteos bituminis. Vallis syluestris est vallis huius miserie, quæ diuersa genera diuitiarum habet, quæ corda hominum ad modum bituminis detinent. Ad hoc pertinet quod dicit Augustinus: Domine, ea tenebant me longe à te, quæ nō poteram possidere sine te. Et illud Ecclesiast. 31. Qui diligit aurum, non iustificabitur. Et illud Ieremiæ vicesimo secundo: Locutus sum ad te in abundantia tua, & dixisti. Non audiam. ¶ Tertium malum quod faciūt diuitiæ est, quod possessores suos spoliant. Bona enim temporalia, secundum Augustinum, bona viscata sunt. Ideo dicit Seneca: Quisquis, inquit, volet vitam agere tutā, ista viscata beneficia deuiter. Sicut ergo virgæ viscata aues spoliant plumis suis: sic bona temporalia spoliāt homines penis

nis virtutum, & plurimis sanctarum meditationum & sanctorum desideriorum. Sicut etiam spinæ oves lana spoliant, & interdum excoriant, ita ut à muscis molestantur: Sic diuitiæ corda hominum excoriant, & faciunt ea molestari à muscis diuersarum sollicitudinum. De quibus muscis legitur Eccle. 10. Muscæ morientes perdunt suauitatem vnguenti. Et Exod. 18. Venit musca grauissima in domo Pharaonis & seruorum eius. Et Grego. Nihil laboriosius quam terrenis desideriis æstare. Nihil quietius, quam in hoc mundo nihil appetere. Hinc est, quod Israël custodiam sabbati accepit in munere, & Agyptus percutitur muscarum multitudine. Adeo autem spoliant diuitiæ amatores suos, quod interdum brachæ continentiarum non remanent eis, vnde Jerem. 13. Computruit lumbare Jeremiæ ad Euphraten. Adeo etiam spoliant eos, quod etiam cor eis non relinquunt, imò vbi thesaurus est eorum, ibi cor eorum est. Mirum est, quomodo sapientes mundi vocantur illi, quum mundus ita spoliet eos. Mirum etiam quomodo non cessant ludere cum mundo, quum incessanter perdant cum eo. Sed de ludo calefacti nesciunt se subtrahere ludo: sic ut non perdat, non cessat ludere lusor. ¶ Quarto loco debilitant diuitiæ. Debilis est enim homo diues ad sustinendum, & ad pugnandum, & ad bene operandum. Ad sustinendum adeo debilis est, ut ad sibilum vnus verbi de altitudine virtutum deiciatur, & si aliquam infirmitatem in aliquo viderit, ferè insanit. Vnde Sene. Regum nobis animos inuimus: nam illi obliti suæ imbecillitatis, alienæ deseruiunt, quasi iniuriam acceperint. Ad pugnandum etiam debiles sunt, vnde Iero. 46. Ad Aquilonem iuxta fluum Euphraten victi sunt, & corruerunt. Vnde legitur 1. Machab. quod exercitus Alexandri deuictio Dario, spoliis ultra modum ditatus, paulò post cum hostibus iterum congressus deuictus est. Quod videns Alexander, omnia spolia quæ sui acquisierant, iussit comburi, dicens: Quamdiu sine pecunia fuerunt, non erat qui eis resisteret: sed auro & argento onusti desides & pigri effecti sunt: quibus amissis, fortiter sicut prius pugnaverunt. ¶ Debiles etiam sunt diuites ad bene operandum. De illis enim verum est, quod in Psal. legitur: Manus habent, & non palpabunt: pedes habent, & non ambulabunt: non clamabunt in guttore suo. ¶ Ille qui multum poterat laborare antequam fieret episcopus, cum factus est episcopus, non potest ire, nec cantare, nec aliquid bonum facere. ¶ Quinto loco affligunt diuitiæ amatores suos. Vnde Ecclesi. 10. Labor stulcorum affligit eos qui nesciunt in urbem pergere: id est, in paradysum. Affligunt autem

eos quasi continue. vnde Ecclesia. 2. dicitur de auaro: Cūcti dies eius pleni sunt laboribus & arumnis, nec per noctem mente requiescit. Et eiusdem 3. Saturitas diuitis non finit eum dormire: & Ecclesiast. 14. dicitur de auaro quod in tristitia erit super mesam suam. & Philosophus dicit de ipso, Nihil inf. licius fortunato inipienti. Item Philosophus: Nihil grauius potest imprecari cuius inimico quàm auaritia. Qua in presenti vexante, corpus eius dura tormēta paritur, & in futuro æterna supplicia promeretur. Hoc signatum est in eo q̄ frater Abel legitur fuisse Cain. Abel luctus, Cain possessio interpretatur. Abel verò & Cain fratres sunt: quia luctus & possessiones iuncta sunt. Idē figuratū est in hoc quod Tyrus legitur fuisse filia Sidonis. Tyrus interpretatur angustia, & afflictio: Sidon, venatio. Venatio autē cupidorum, angustiam & amictionem in eis parurit. ¶ Sexto loco faciūt diuitiā quandam stultam fiduciam & præsumptionem. Vnde Psal. Ego dixi in abundantia mea, Non mouebor in æternū. Et Ecc. 11. Inueni requiem, & non manducabo de bonis meis solus: & nescit q̄ tempus prætereat, & mors appropinquat, & relinquet omnia aliis, & morietur. ¶ Vltimo interficiūt animæ contemplationē. vnde Gene. 48. Iacob egrediente Euphratem, mortua est Rachel. Ephrates interpretatur sterilis, & significat diuitiarum abundantiam. Ista eadem mala quæ diuitiæ faciunt, facit per consequens ipsa auaritia, quæ eas congregat.

¶ *De duobus aliis malis quæ facit auaritia proprio subiecto.*

PRÆTER ista mala sunt & alia duo quæ facit auaritia. ¶ Primum est, quod conturbat auarum, & totam domum eius. Vnde Prouer. 15. Conturbat domū suam, qui sectatur auaritiam. Domus ibi potest accipi pro domo conscientiæ, vel pro domesticis. ¶ Secundum malum est gratitudo. Vnde Sen. Nullū malum maius habet cupiditas, quàm q̄ ingrata est. Idem: Quisquis de accipiēdo cogitat, oblitus est accepti. Cū deberet auarus gratiari Deo de bonis quæ iam accepit, ipse oblitus est acceptorum, & de acquitendis cogitat.

De his quibus scriptura comparat auarum. CAP. VIII.

¶ Cæuo faciūt ad detestationē auaritiæ, ea quibus scriptura auarū comparat, s. inferno & morti vnde Habacuc 2. Dilatauit quasi infernus animā suā, & quasi mors non adimplebitur. Vnde in persona auarorū dicitur Prouerbiior. 1. De glutiamus eū sicut infernus viuente. & Hierony. Auarus est sicut infernus. Infatiabilis est enim, & quo amplius rapit & deuorat, eo amplius tapere sitit quod deuoret. Cōparatur etiā auarus mari. Omnia enim

enim